

Eik Banki – et casestudie i bankredninger

Et minut før statsgarantiens udløb opgav Eik Banki ævred. Rekonstruktionen havde et vellykket forløb. Efter et halvt år kunne banken fortsætte sin drift i uændret skikkelse. Med et nyt kapitalgrundlag og i et nyt ejerskab. Men forløbet skæmmedes af den nye ejers forsøg på at bringe tabet under statsgarantien til fradrag i bankens skattepligtige indkomst. Revisorerne havde vidt forskellige syn på fradraget. I Danmark indhentede banken en meget aggressiv men mangelfuld skatterådgivning. Sagen tjener til illustration af revisorerens problematiske dobbeltrolle som offentlighedens tillidsrepræsentant og skatterådgiver. Og forløbet er et eksempel på, hvad et svagt ejerskab kan føre til.

AF FORFATTER

Tidligere bankdirektør, cand. oecon.

Jørn Astrup Hansen

E-mail: jorn@jastrup.com

Jørn Astrup Hansen var af Finansiell Stabilitet indsat som bestyrelsesformand i EBH Bank i 2008-10. Astrup var direktør i Eik Banki i perioden oktober 2010 - april 2011; han var medlem af bankens bestyrelse indtil januar 2016.

Note: Der henvises til Páll Holm Johannesens bog, der indeholder en nærmere redegørelse for Eik Bankis rekonstruktion.

Den 15. september 2008 krakkede den amerikanske investeringsbank Lehman Brothers. Finanskrisen var over os. Ugedagen efter havde krisen bredt sig fra Wall Street til hovedgaden i Fjerritslev; ebh bank måtte undsættes af Danmarks Nationalbank og en kreds af private pengeinstitutter. Endnu en uge senere opgav yderligere tre banker ævred. Det begyndte at ligne en epidemi. Noget måtte gøres.

Bankpakke 1

Den 10. oktober 2008 vedtog Folketinget lov om finansiell stabilitet. Vi fik Bankpakken (senere Bankpakke 1). Pakken indeholdt to års ubegrænset statsgaranti for pengeinstitutternes indlån og andre simple forpligtelser, bedre lånemuligheder i Nationalbanken og Afviklingsselskabet til sikring af finansiell stabilitet A/S. Selskabet, der var ejet af staten men finansieret af pengeinstitutterne organiseret i Det Private Beredskab, bar sit navn med rette. Afvikling var "the name of the game" for pengeinstitutter, som under finanskrisen led skibbrud og ikke kunne bringes flot på markedsmæssige vilkår.

Under krisen overtog Finansiell Stabilitet, som afviklingsselskabet senere kom til at hedde, et dusin pengeinstitutter. Heraf var 7 på sammenbrudstidspunktet omfattet af den ubegrænsede statsgaranti. Redningsoperationen var lige så effektiv, som den var enkel: De simple forpligtelser og aktiverne i det sammenbrudsramte pengeinstitut blev løftet over i et nyt aktieselskab, som Finansiell Stabilitet kapitaliserede. Herfra blev de sunde aktiviteter solgt videre til pengeinstitutter med plads på balancen, medens ikke gangbare aktiviteter blev afviklet af Finansiell Stabilitet, der som garant dækkede underbalancen i det ophørende pengeinstitut.

Afviklingsselskabet fungerede efter hensigten. Pengeinstitutterne, der under Bankpakke 1 blev overtaget af Finansiell Stabilitet, var alle "under vand" med en bred margin. Der var således ikke åbenbare interesseudsættninger mellem de ophørende pengeinstitutter og Finansiell Stabilitet. Pengeinstitutterne havde pligt til at overdrage deres virksomhed til Finansiell Stabilitet, der til gengæld havde pligt til at overtage den. For de nødlidende pengeinstitutter var det sikkert en lettelse at kunne lukke ned uden at påføre indskyderne tab.¹

Eik Banki nåede færgen

Kun i et enkelt tilfælde gav Finansiell Stabilitets intervention under Bankpakke 1 anledning til misforståelser, fortrædeligheder og det, der var værre. Den 30. september 2010 kl. 23:59 – et minut før udløbet af den ubegrænsede statsgaranti – måtte Finansiell Stabilitet overtage den færøske Eik Banki, der tog vand ind. Overtagelsen var betinget af generalforsamlingens og myndighedernes godkendelse, der forelå den 14. oktober 2010. I mellemtiden fortsatte driften i den insolvente bank, der fik forlænget statsgarantien i 2 uger.

Eik Banki var i svær grad insolvent på sammenbrudstidspunktet. Ifølge den interne månedsbalance var banken ultimo september 2010 insolvent med 982 millioner kroner, jf. Tabel 1. Men herudover havde banken på vegne af sin danske datterbank, Eik Bank Danmark (tidligere Kaupthing Bank), stillet kaution for statsgaranterede lån til et beløb af 2,5 milliarder kroner. Også datterbanken måtte den 30. september 2010 lade sig overtage af Finansiell Stabilitet. Aktieselskabet Eik Banki, der siden blev tvangsopløst af skifteretten, var fortabt.

Eik Banki fik en positiv særbehandling, for så vidt som banken blev videreført i sin hidtidige skikkelse og under sit gamle navn. Banken genopstod som Fugl Phønix af asken. I et nyt selskab stiftet til formålet med et kapitalgrundlag tilvejebragt af Finansiell Stabilitet, der siden solgte banken til en ny ejer. Der var lagt op til en happy ending. Det blev det ikke.

Indtil videre har Finansiell Stabilitets engagement i Eik Banki ført til en stævning med krav om 2 års fængsel for bagvaskelse (sagen blev siden hævet), en forvaltningsretlig undersøgelse

1. Den interesserede læser henvises til Martin Jes Iversens bog om Finansiell Stabilitet og bankkrisen, jf. Iversen (2013).

TABEL 1: Skattesagen i en nøddeskal

Eik Banki	Gammel bank	Nyt bankaktieselskab			
		Finansiel Stabilitet	Åbningsbalance pr. 1. oktober 2010		
Mio. kr.	Månedsbalance september 2010	Kapitalindskud	Foreløbig åbningsbalance, bogførte værdier i gl. bank	Regulering til dagsværdier	Endelig åbningsbalance, dagsværdier
	Bogførte værdier if. internt regnskab				
Kasse	734	2.000	2.734		2.734
Andre aktiver	10.775		10.775	-544	10.231
I alt	11.509	2.000	13.509	-544	12.965
Simple forpligtelser	11.485		11.485	-6	11.479
Efterstillet kapital	1.006				
Egenkapital	-982	2.000	2.024	-538	1.486
I alt	11.509	2.000	13.509	-544	12.965

Noter: 1) Den endelige åbningsbalance med aktiver opgjort til en værdi af 12.965 mio. kr. dannede grundlag for bankens reviderede regnskab for perioden 2010-11, medens bankens skattepligtige indkomst for samme periode blev opgjort med udgangspunkt i den foreløbige åbningsbalance med aktiver bogført til 13.509 mio. kr.

2) Skattemæssigt behandlede banken således reguleringerne til dagsværdi som efterfølgende transaktioner, der blev bragt til fradrag i bankens skattepligtige indkomst for perioden oktober 2010 - december 2011.

af skattemyndighedernes sagsbehandling af et fradrag for tabet i den sammenbrudsramte bank og, senest, en politimæssig efterforskning af Eik Banki, der er under mistanke for at have forsøgt at unddrage sig skat.

Forløbet er ikke særegent for Færøerne. Det samme kunne være sket på Amager, på Fyn eller i Han Herred. I øvrigt bidrog Danmarks tre største revisionselskaber til begivenhederne på Færøerne. De slap ikke alle godt fra deres gæsteoptræden på øerne.

Rekonstruktionens anatomi

Ifølge den nye banks præliminære åbningsbalance androg egenkapitalen 2.024 millioner kroner, efter at Finansiel Stabilitet havde indskudt en kapital på 2.000 millioner kroner, jf. igen Tabel 1. Men det var rigtignok alene en præliminær, eller en foreløbig, åbningsbalance baseret på de bogførte værdier ultimo september 2010 ifølge den interne månedsbalance for den gamle bank. Det var dog et ikke uvæsentligt forhold. At ikke blot de færøske skattemyndigheder, men også et par velrenommerede danske revisionselskaber, senere kunne overse dette forhold måtte undre.

Efter selskabslovens § 36, stk. 3, skal et selskab, der i forbindelse med sin stiftelse overtager en bestående virksomhed, udarbejde en åbningsbalance baseret på de vurderingsprincipper, der ligger til grund for det nystiftede selskabs årsrapport. Tilsvarende hedder det i § 145, stk. 1, i Finanstilsynets regnskabsbekendtgørelse, at overtagne aktiver og forpligtelser ved erhvervelse af en virksomhed skal optages til dagsværdi, på erhvervelses tidspunktet. At det nystiftede bankaktieselskab skulle opgøre sin åbningsbalance til dagsværdi, kunne der ikke være tvivl om.

I samarbejde med Finansiel Stabilitet og bankens revisorer, KPMG (nu EY) og det færøske revisionselskab SPEKT, foretog bankens ledelse de følgende måneder en grundig gennemgang af bankens aktiver og passiver pr. 1. oktober 2010 med henblik på opstilling af en åbningsbalance opgjort til dagsværdi. Gennemgangen førte til en nedskrivning af bankens aktiver og passiver med henholdsvis 544 og 6 millioner kroner. Egenka-

pitalen blev således nedskrevet med 538 millioner kroner i åbningsbalancen.

I den endelige åbningsbalance for banken indgår herefter aktiver til en værdi af 12.965 millioner kroner og en egenkapital på 1.486 millioner kroner. Den endelige åbningsbalance pr. 1. oktober 2010 ligger til grund for den nye banks reviderede årsrapport for perioden 1. oktober 2010 - 31. december 2011, som generalforsamlingen godkendte i foråret 2012. Så vidt, så godt.

Skat, skat ikke

Efter sædvanlige skatteregler og -praksis er den skattemæssige åbningsbalance sammenfaldende med den regnskabsmæssige åbningsbalance. Det var her, kæden hoppede af for bankens ledelse. I selvangivelsen for perioden 1. oktober 2010 - 31. december 2011, som bankens daglige ledelse indleverede til de færøske skattemyndigheder (TAKS) i juni 2012, var det skattemæssige underskud opgjort til 657 millioner kroner. I samme periode havde banken et regnskabsmæssigt underskud på 256 millioner kroner.

At et nystiftet selskab i sit første regnskabsår kunne have et skattemæssigt underskud 2½ gange større end det regnskabsmæssige underskud burde have givet anledning til både undren og kritiske spørgsmål. I bestyrelsen og hos TAKS. Det gjorde det ikke.

Banken fremførte i sin selvangivelse underskuddet til modregning i senere års positive, skattepligtige indkomster. Det er åbenbart, at den forventede, skattemæssige værdi af underskuddet skulle have været optaget som et skatteaktiv i bankens eksterne regnskab for 2010-11. Men revisorerne ville ikke tillade, at banken i sit regnskab optog et skatteaktiv baseret på et fradrag for underbalancen i den gamle bank. Et stærkere signal om, at fradraget var uberettiget, kunne revisorerne vel ikke sende. Men TAKS overså signalet, og bestyrelsen ignorerede det. Det er kort sagt ikke til at begribe.

Finansiel Stabilitet tog tabet

Som stifter af selskabet indskød Finansiel Stabilitet 2.000 millioner kroner i den nye bank, der i forbindelse med sin stiftelse

overtog en virksomhed med aktiver og passiver til en dagsværdi af henholdsvis 10.965 millioner kroner og 11.479 millioner kroner. Som det fremgår af Tabel 1, var der med andre ord en underbalance på 514 millioner kroner i den gamle bank. Finansiell Stabilitet, der dækkede tabet som garant, modtog som stifter og eneaktionær aktier med en regnskabsmæssig indre værdi på 1.486 millioner kroner.

Underbalancen indeholder ikke kautionen på 2,5 milliarder kroner på vegne af Eik Bank Danmark. Finansiell Stabilitet valgte at frigive moderselskabets kaution og at tage et tilsvarende større tab på datterselskabet. Under den ubegrænsede statsgaranti havde Finansiell Stabilitet herefter et umiddelbart tab på Eik Banki på 514 millioner kroner.

Som garant for den gamle banks simple forpligtelser dækkede Finansiell Stabilitet underbalancen i forbindelse med overdragelsen af bankens virksomhed til den nye bank. Selvsagt kan underbalancen ikke herefter danne grundlag for et fradrag i den nye banks skattepligtige indkomst. Alligevel valgte ledelsen at bringe underbalancen til fradrag i den nye banks skattepligtige indkomst for 2010-11. Efter skattetekniske korrektioner kom ledelsen dog frem til, at alene 477 millioner kroner, og ikke 514 millioner kroner, kunne bringes til fradrag i den skattepligtige indkomst.

Aktiver og passiver overdraget fra den gamle bank den 30. september 2010 blev værdireguleret til dagsværdi. Værdireguleringen, der resulterede i nedskrivninger på 538 millioner kroner (netto), blev, som det fremgår, efterposteret over egenkapitalen i den nye banks åbningsbalance. Efterposteringerne, der – pr. definition – var uden driftsvirkning for perioden 1. oktober 2010 – 31. december 2011, tjente tillige det selvstændige formål at opgøre Finansiell Stabilitets tab på den gamle bank under den ubegrænsede statsgaranti.

Banken fornægter sin åbningsbalance

Over for TAKS valgte banken imidlertid at præsentere efterposteringerne til åbningsbalancen som efterfølgende transaktioner med fuld driftsvirkning for det nye selskab i perioden 1. oktober 2010 - 31. december 2011. Banken valgte med andre ord at lægge den foreløbige åbningsbalance til grund for skatteregnskabet for 2010-11, medens den endelige, selskabsretlige åbningsbalance opgjort til dagsværdi blev lagt til grund for det reviderede eksterne regnskab for 2010-11.

Det var et overraskende træk, der slog TAKS med forbauselse og bankens bestyrelse med beundring. Nedskrivninger til dagsværdi af aktiverne i den gamle bank for regning Finansiell Stabilitet blev nu til et tab i den nye banks skatteregnskab for 2010-11.

I juni 2015 afgjorde TAKS, at banken ikke kunne bringe underbalancen i den gamle bank, 477 millioner kroner efter skattetekniske korrektioner, til fradrag i den skattepligtige indkomst. Men, meddelte TAKS, banken kunne over 10 år skattemæssigt afskrive underbalancen som goodwill. I en forudgående dialog havde banken haft held til at overbevise TAKS om, at underbalancen nødvendigvis måtte kunne bringes til fradrag *enten* som tab *eller* som afskrivninger på goodwill.

Da bankens skatteforhold i januar 2016 blev kendt i København, valgte Finansiell Stabilitet at orientere de færøske myndigheder om det nærmere indhold af rekonstruktionen af Eik Banki i vinteren 2010-11. I februar 2016 tog TAKS herefter bankens

selvangivelse op til fornyet behandling, efter at der, som TAKS udtrykte det, var fremkommet nye oplysninger.

Ikke revisor, men skatterådgiver

Nu fik pressen nys om sagen. I et TV-interview med bankens magtfulde direktør ville interviewerene vide, om det var korrekt forstået, at bankens generalforsamlingsvalgte revisorer havde taget afstand fra skattefradraget. Ja, det var rigtigt nok, bekræftede direktøren, der kækt tilføjede, "... og derfor kunne vi ikke bruge deres rådgivning." Udtalelsen burde have fået alle alarmklokker til at ringe. I bestyrelsen. Og hos TAKS.

Fra Danmark indforskrev Eik Banki i 2016 Deloitte og PwC. Ingen af dem var af generalforsamlingen valgt som revisor i banken. Nu fik Deloitte (især) og PwC i opdrag at fremme bankens synspunkter over for TAKS. Fortrøstningsfuldt oplyste Eik, der er en mindre bank, at den lod sig rådgive af Danmarks største revisionselskab. For sent indså banken, at det ikke er størrelsen men gørelsen, der er afgørende.

Medens KPMG (EY) og SPEKT som valgte revisorer optrådte som offentlighedens tillidsrepræsentanter, optrådte Deloitte og PwC over for banken som skatterådgivere. Og en skatterådgiver er noget helt andet end en revisor. Skatterådgivere varetager partsinteresser. Undertiden kommer det sikkert bag på offentligheden, der er tilbøjelig til at tillægge revisorer en særlig troværdighed.

Deloitte, der rådgav Eik Banki i 2016 – seks år efter bankens sammenbrud – kunne trække på en betydelig bagklogskab sammenholdt med den ledelse, der havde vagten i efteråret 2010. Det afspejles ikke i Deloitte's rådgivning. I skattemæssig henseende opfatter Deloitte, ligesom bankens ledelse, den foreløbige åbningsbalance (af Deloitte kaldet overdragelsesbalancen) som den endelige åbningsbalance. Det synes at være undgået Deloitte's opmærksomhed, at den foreløbige åbningsbalance i realiteten blot er den gamle, faldede banks interne månedsbalance pr. 30. september 2010.

TAKS på tilbagetog

Den 15. september 2016 forelå TAKS' agterskrivelse. TAKS var nu kommet til den opfattelse, at overdragelsen i efteråret 2010 ikke kunne sidestilles med en virksomhedsoverdragelse aftalt mellem uafhængige parter. Under henvisning hertil og til, at Finansiell Stabilitet i februar 2011 indgik aftale om salg af 70 pct. af aktiekapitalen i Eik Banki til væsentligt mindre end den regnskabsmæssige indre værdi, resolverede TAKS, at den skattemæssige værdi af goodwill i forbindelse med overtagelsen af underbalancen den 1. oktober 2010 var 0 kroner.

Afgørelsen var korrekt, men præmisserne var forkerte. Eik Banki overtog *ikke* underbalancen fra den gamle bank. Eik Banki overtog aktiver og passiver vurderet til dagsværdi. Underbalancen, der var omfattet af den ubegrænsede statsgaranti for den gamle banks simple forpligtelser, blev dækket af Finansiell Stabilitet. Der forelå således *ikke* goodwill i forbindelse med Finansiell Stabilitets overtagelse af Eik Banki i efteråret 2010. Det fremgår alt sammen af bankens (endelige) åbningsbalance.

Det synes at have været forventningen i banken, at Deloitte ville være i stand til at løbe TAKS over ende. Banken fik forlænget høringsfristen fra 3 uger til 2½ måned. Og det var Deloitte, ikke banken, der den 30. november 2016 gik i rette med TAKS'

agterskrivelse. TAKS var ikke noget match for Deloitte. Men TAKS havde i februar 2016 hentet hjælp hos det danske skattevæsen; TAKS havde forstærket sit forsvar.

Deloitte uden filter

Der er, som Deloitte skriver i henvendelsen til TAKS, ”ikke grundlag for at kritisere den værdiansættelse, der blev foretaget” ved den betingede overdragelse den 30. september 2010. Nej, for der blev den 30. september 2010 slet ikke foretaget nogen værdiansættelse! Det er forkert, når Deloitte skriver, at Banken (den gamle bank) og Finansiell Stabilitet blev enige om overdragelsesbalancen. Hvor har Deloitte dog det fra? Overdragelsesbalancen blev end ikke drøftet parterne imellem. Hvorfor skulle de da også det?

Sammenfattende gør Deloitte gældende, at overdragelsesbalancen både regnskabsmæssigt og skattemæssigt danner basis for bankens købesummer for de erhvervede aktiver og passiver. Forkert igen. Overdragelsesbalancen afspejler de bogførte værdier i den gamle bank på sammenbrudstidspunktet. Overdragelsen af aktiver og passiver fra den gamle bank til den nye bank skete – i overensstemmelse med selskabsloven og regnskabsbekendtgørelsen – til dagsværdier på overdragelsestidspunktet. I sagens natur blev dagsværdierne opgjort på et senere tidspunkt, hvorefter de dannede grundlag for den endelige åbningsbalance.

Om bankens udlån, den store joker i balancen, fastslår Deloitte frejdigt, at ”Eik Banki pr. 30. september 2010 har foretaget de nødvendige og tilstrækkelige hensættelser på udlån.” Men hvor ved Deloitte det fra? Mere end seks år senere. Det er en forbløffende påstand, der synes at være taget ud af den blå luft. Deloitte kunne ved et enkelt blik i bankens endelige åbningsbalance have konstateret, at der pr. 30. september 2010 netop *ikke* var foretaget tilstrækkelige hensættelser.

I regi af Finansiell Stabilitet blev bankens udlån nedskrevet med 238 mio. kr. i åbningsbalancen pr. 1. oktober 2010. En ny ledelse nedskrev ved udgangen af 2011 bankens udlån med yderligere 421 mio. kr. I løbet af 15 måneder havde banken således samlede nedskrivninger på 659 mio. kr. Beløbet svarer til 9 pct. af de bogførte udlån på 7,3 mia. kr. pr. 30. september 2010 – der efter Deloitte opfattelse indeholdt de tilstrækkelige hensættelser! Det er sådanne fejlskøn, der lukker banker.

Deloitte ses at argumentere, lidt forsinket forekommer det, til støtte for bankens fradrag på 477 millioner kroner i selvangivelsen for 2010-11. Men Eik Banki overtog den gamle banks aktiver til dagsværdier – ikke til bogførte værdier. Eik Banki overtog ikke underbalancen i den gamle bank. Selvsagt kan banken da heller ikke bringe underbalancen til fradrag i sin skattepligtige indkomst – hverken som tab eller som afskrivninger på goodwill.

Hvis ikke tab, så goodwill

Men Deloitte lod ikke noget uforsøgt. Til støtte for goodwill-betragtningen skrev Deloitte til TAKS om overdragelsen af bankens virksomhed til Finansiell Stabilitet, at der er ”på ingen måde tale om en transaktion mellem afhængige parter”. Det er et forbløffende udsagn. Eik Banki havde den 30. september 2010 eventualforpligtelser på 14 milliarder kroner over for Finansiell Stabilitet; koncernen var insolvent med formentlig omkring 4 milliarder kroner.

Det er åbenbart, at Finansiell Stabilitet som storkreditor hav-

de bestemmende indflydelse på Eik Banki den 30. september 2010. Banken var dybt afhængig af Finansiell Stabilitet. I realiteten sad Finansiell Stabilitet den 30. september 2010 på begge sider af bordet og aftalte overdragelsesvilkårene med sig selv.

I et notat, der danner grundlag for skrivelsen til TAKS, skriver Deloitte, at det er udarbejdet ”på baggrund af det fremlagte materiale”. Deloitte skriver ikke noget om, hvilket materiale der *ikke* var fremlagt. Man spørger sig selv, om revisionselskabet – skatterådgiver eller ej – dog ikke har pligt til at skaffe sig viden om den sammenhæng, hvori materialet indgår. Og man spørger sig selv, hvordan Deloitte dog kunne se bort fra bankens selskabsretlige åbningsbalance til fordel for en intern månedsbalance i en falleret bank.

Denne sag drejer sig ikke om en virksomhedsoverdragelse aftalt mellem to uafhængige parter med modsatrettede interesser, som Deloitte synes at lægge til grund. Denne sag drejer sig om en rekonstruktion efter lov om finansiell stabilitet af Eik Banki, hvis simple forpligtelser på sammenbrudstidspunktet var garanteret af den danske stat.

En villig køber og en villig sælger?

Heller ikke PwC spillede i 2016 nogen overbevisende rolle på Færøerne. I januar 2016 besluttede Eik Banki at anmode PwC om at foretage en vurdering af den goodwill, som Eik Banki på overtagedesdagen den 1. oktober 2010 måtte antages at have erhvervet fra den gamle bank. Opfordringen forekommer at være et udtryk for desperation. Det må undre, at PwC overhovedet påtog sig opgaven.

Eik Banki erhvervede den gamle banks aktiver til dagsværdi. Banken betalte ikke noget beløb herudover. Nok oversteg værdien af de overtagne forpligtelser værdien af aktiverne med 514 mio. kr. Men denne underbalance blev absorberet af garanten, Finansiell Stabilitet. Den indskudte kapital i Eik Banki blev i åbningsbalancen nedskrevet med 514 millioner kroner. Underbalancen kan således ikke danne grundlag for beregning af goodwill i Eik Banki.

Alligevel kom PwC i en skattemæssig værdiansættelsesrapport frem til, at goodwill i forbindelse med overdragelsen af den gamle banks virksomhed til Eik Banki skal fastsættes til 250 millioner kroner. Deloitte oplyser, at PwC har lagt til grund for værdiansættelsen, at virksomheden er overdraget i ”fri handel mellem en villig køber og en villig sælger”. Og så er vi vel lige vidt. Back to square one.

Goodwill til en værdi af nul kroner

I februar 2017 forelå TAKS’ endelige afgørelse. Det var åbenbart, vel sagtens også for TAKS, at afgørelsen fra juni 2015, hvorefter underbalancen i den gamle bank skattemæssigt kunne afskrives som goodwill i den nye bank, var forkert. Forholdene, navnlig det utilstrækkelige beslutningsgrundlag, taler for, at TAKS med tilbagevirkende kraft kunne have ændret afgørelsen fra juni 2015.

Men TAKS præsenterede den undrende offentlighed for et columbusæg. TAKS fastholdt, at der i sagen forelå skattemæssig goodwill, men at TAKS havde vurderet værdien af denne goodwill til 0 – skriver nul – kroner! TAKS kunne ikke bekvemme sig til at indrømme en fejl. TAKS valgte med en ny afgørelse at tømme den forkerte afgørelse for ethvert reelt indhold. Men TAKS havde siddet det kinesiske ordsprog overhørig, hvorefter

den, der begår en fejl og undlader at rette den, har begået to fejl. Klogeligt valgte Eik Banki ikke at kære TAKS' afgørelse.

Et svagt ejerskab

Finansiel Stabilitet blev ved sammenbruddet i efteråret 2010 enejer af Eik Banki. Under rekonstruktionen bevarede Finansiell Stabilitet det fulde ejerskab af banken. I april 2011 afhændede Finansiell Stabilitet 70 pct. af aktiekapitalen i Eik Banki til det færøske forsikringskonglomerat, TF Holding, der i december 2015 erhvervede den resterende del af banken.

TF Holding var, og er, ikke nogen god ejer af Eik Banki, der ændrede navn til Betri Banki (Bedre Bank), da spektaklet om det kontroversielle skattefradrag var på sit højeste. TF Holding ejes af en ejerforening af forsikringstagere, der opstod i 2003 ved omdannelsen af en gensidig forsikringsforening til et aktieselskab. Ejerforeningens øverste myndighed er et repræsentantskab, der vælger holdingselskabets bestyrelse. Repræsentanterne, hvoraf halvdelen er på valg hvert andet år, vælges af og blandt forsikringstagerne. Et sygekassedemokrati, der ikke nødvendigvis genererer egnede bestyrelsesmedlemmer til holdingselskabet.

Repræsentantskabet har de senere år været præget af en vis turbulens, som har ført til et betydeligt gennemtræk i repræsentantskabet, hvorfra det har forplantet sig til holdingselskabets og datterselskabernes bestyrelser. Under TF Holdings ejerskab til Eik Banki kom bestyrelsens mødelokale til at minde om Fredericia Banegård, hvor folk (også) kommer og går.

Valget af medlemmer til bankens bestyrelse fik karakter af en stoleleg for voksne. Det førte ikke til en ønskelig kontinuitet i bankens bestyrelse; det førte ikke til stærke bestyrelsesmedlemmer. TF Holding var ikke tilstrækkeligt opmærksom på behovet for uafhængige medlemmer af bankens bestyrelse; formentlig kan kun to af bankens bestyrelsesmedlemmer anses for uafhængige.

Forholdet førte i oktober 2016 til et usædvanligt påbud fra Finanstilsynet:

Der har været stor udskiftning i bankens bestyrelse. Dette har medført et tab af kompetencer og dermed en øget personafhængighed af bankens formand. Banken fik derfor påbud om at udarbejde en ny selvevaluering for bankens bestyrelse.

TAKS afgjorde i juni 2015, at tabet i den gamle bank (der blev afholdt af Finansiell Stabilitet som garant for bankens simple forpligtelser) skattemæssigt kunne afskrives af banken som goodwill. Bankens bestyrelse besluttede herefter på sit ordinære møde i december 2015 at indtægtsføre et hertil svarende skatteaktiv i regnskabet for 2015.

Det var ikke nogen stærk bestyrelse, der traf beslutningen, som skulle få så fatale følger for banken. 3 af bestyrelsens 8 medlemmer var uden enhver indsigt i sagen. Alligevel forelå der til mødet ikke nogen indstilling; forholdet var end ikke sat på dagsordenen for mødet. Bestyrelsen traf i øvrigt beslutningen uden at vide, at bankens eksterne revisor dage forinden havde taget afstand fra TAKS' afgørelse. Formandskabet og direktøren valgte at friholde bestyrelsen for denne viden.

En stærk direktør

En svag bestyrelse giver sædvanligvis gode vækstbetingelser for en stærk direktør. Således også i Eik Banki. TF Holding indsatte i maj 2011 en ny direktør i banken. Direktøren, der kom fra

en tilsvarende stilling i en konkurrerende bank, havde i øvrigt en baggrund som statsautoriseret revisor. Men det borger ikke nødvendigvis for noget.

Det kunne alt samme være endt godt, om ikke TF Holding havde forbrudt sig mod anbefalingerne for god corporate governance. Men TF Holding besluttede i 2013, at bankens direktør også skulle være direktør i holdingselskabet – bankens ejer. Glemte var alt om "checks and balances." Bankens direktør blev koncernechef i TF. *Direktøren for det hele* var blevet sin egen chef; han var blevet en omvandrede generalforsamling.

Bankens direktør var blevet magtfuldkommen. Han overså, og overhørte, alle advarsler. Fra bankens generalforsamlingsvalgte revisorer, fra Finansiell Stabilitets repræsentant, der vel måtte antages at vide, hvem der havde taget tabet på den gamle bank; det havde naturligvis Finansiell Stabilitet, der var sat i verden for det samme. Direktøren udarbejdede omfattende klager til Pressenævnet over de færøske medier, når de bragte kritiske indslag om bankens skattefradrag.

Det endte galt

Det færøske finansministerium lod i foråret 2017 foretage en forvaltningsretlig undersøgelse af TAKS' sagsbehandling i den såkaldte Eik-sag. I redegørelsen for undersøgelsen, der forelå den 30. juni 2017, gjorde undersøgeren gældende, at Eik Banki over for TAKS havde tilbageholdt væsentlige oplysninger og i flere tilfælde havde givet en vildledende fremstilling af sagen.

Bankens direktør, der fratrådte umiddelbart før konklusionerne af undersøgelsen blev offentliggjort, blev i juli 2017 det første offer for ledelsens skæbnsvangre beslutning om – skattemæssigt – at gøre Finansiell Stabilitets tab under statsgarantien til bankens tab.

I september 2017 anmeldte TAKS Eik Banki til politiet. Politimesteren på Færøerne oplyste den 14. november 2017, at banken er under mistanke for at have forbrudt sig mod bestemmelserne om skatteunddragelse. Sagen vil blive efterforsket af Politiet på Færøerne i samarbejde med Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet.

I bagklogskabens klare lys

Hvordan kunne det dog alt sammen gå så galt? Umiddelbart er det nærliggende at pege på en iøjnefaldende efterladenhed hos TAKS, der indtil februar 2016 syntes at have taget alt for let på sagen. Over for TAKS stod en bank, der ikke tog det så tungt med den informationspligt, der påhviler enhver skatteyder. Det var en kritisk kombination.

Men det bunder alt sammen dybere. Bankdirektøren, der også var direktør i TF Holding, som ejer banken, voksede bestyrelsen over hovedet. Den tostrengede ledelsesmodel kom under pres. Så sent som i marts 2017 gav bestyrelsens formand offentligt udtryk for sin afmagt.

Det kneb med uafhængigheden blandt bankens bestyrelsesmedlemmer. Det er ikke nok, at bestyrelsesmedlemmer er formelt uafhængige; de skal også være reelt uafhængige. Om kravene til bestyrelsesmedlemmer i banker kan man læse i § 64 i lov om finansiel virksomhed:

Stk. 1. *Et medlem af bestyrelsen (...) i en finansiel virksomhed skal til enhver tid have tilstrækkelig viden, kompetence og erfaring til at kunne udøve sit hverv (...) i den pågældende virksomhed.*

Stk. 2. *Et medlem af bestyrelsen (...) i en finansiel virksomhed skal til enhver tid have et tilstrækkeligt godt omdømme og udvise hæderlighed, integritet og uafhængighed for effektivt at kunne vurdere og anfægte afgørelser truffet af den daglige ledelse.*

Ved selvevalueringen kommer mange bestyrelsesmedlemmer ikke længere end til stk. 1. Når man går skemaerne igennem, viser det sig ofte, at bestyrelsesmedlemmerne efter egen opfattelse besidder en imponerende kompetence inden for en meget bred vifte af sådanne erhvervsøkonomiske discipliner, som man kan dygtiggøre sig i på Handelshøjskolen.

Men hvordan ligger det med opfyldelsen af kravene efter § 64, stk. 2? Ja, det er ikke så ligetil at afgøre. Her er noget, man ikke kan gå til eksamen i. Sædvanligvis er kravene i øvrigt

heller ikke indeholdt i de skemaer, der anvendes ved selvevalueringen. Ofte viser det sig for sent, om kravene efter stk. 2 kan indfries.

Men måske var det netop det, der manglede i Eik Banki – i øvrigt ikke blot i Eik Banki: Bestyrelsesmedlemmer med den tilstrækkelige integritet, uafhængighed og styrke til effektivt at kunne anfægte afgørelser truffet af en magtfuld direktør.

Litteratur

- Iversen, Martin Jes, 2013: *Sidste udvej*. Lindhardt og Ringhof, København.
- Johannesen, Páll Holm, 2017: *Astrup*. Eget forlag. Tórshavn.